

O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 2

2026

**International Journal of
Contemporary Scientific
and Technical Research**

**Volume 2 Issue 2
2026**

**Zamonaviy ilmiy-texnik
tadqiqotlar xalqaro jurnali**

**2-son
2026**

**Международный журнал
современных научно-
технических
исследований**

**Том 2 Выпуск 2
2026**

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas'ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay'ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O'zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O'zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O'zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro'yxatidan o'tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O'zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© "O'zMU Jizzax filiali" – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko'chasi, 259-uy.

KOMMUNIKATIV GRAMMATIKANI O'QITISHDA VIDEO, AUDIO VA VIZUAL MATERIALLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Tursunov Humoyun

Germaniya, Bavariya federal o'lkasi, Taufkirxen boshlang'ich maktabi o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi.

Annotatsiya.

Ushbu maqolada kommunikativ grammatikani o'qitish jarayonida video, audio va vizual materiallardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari yoritiladi. Grammatik bilimlarni faqat nazariy qoidalar asosida emas, balki real nutqiy vaziyatlar, eshitish, ko'rish va muloqotga asoslangan topshiriqlar orqali shakllantirishning samaradorligi tahlil qilinadi. Video materiallar grammatik birliklarning kontekstda qo'llanishini ko'rsatishga, audio materiallar tinglab tushunish va talaffuz ko'nikmalarini rivojlantirishga, vizual vositalar esa grammatik mazmunni aniq va tushunarli idrok etishga xizmat qiladi. Tadqiqotda multimodal materiallardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, ularning darsga qiziqishini oshirish va grammatikani amaliy nutq bilan bog'lashda muhim omil ekanligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: kommunikativ grammatika, video material, audio material, vizual vosita, grammatik kompetensiya, multimodal ta'lim, nutqiy vaziyat, interaktiv ta'lim.

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИДЕО-, АУДИО- И ВИЗУАЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ В ОБУЧЕНИИ КОММУНИКАТИВНОЙ ГРАММАТИКЕ

Турсунов Хумоюн

Учитель начальной школы Тауфкирхен, федеральная земля Бавария, Германия, независимый исследователь.

Аннотация.

В данной статье рассматриваются дидактические возможности использования видео-, аудио- и визуальных материалов в процессе обучения коммуникативной грамматике. Анализируется эффективность формирования грамматических знаний не только на основе теоретических правил, но и посредством реальных речевых ситуаций, заданий, основанных на слушании, восприятии и общении. Видеоматериалы способствуют демонстрации употребления грамматических единиц в контексте, аудиоматериалы развивают навыки аудирования и произношения, а визуальные средства помогают ясно и понятно воспринимать грамматическое содержание. В исследовании обосновывается, что использование мультимодальных материалов является важным фактором развития коммуникативной компетенции учащихся, повышения их интереса к занятию и связи грамматики с практической речью.

Ключевые слова: коммуникативная грамматика, видеоматериал, аудиоматериал, визуальное средство, грамматическая компетенция, мультимодальное обучение, речевая ситуация, интерактивное обучение.

OPPORTUNITIES FOR USING VIDEO, AUDIO AND VISUAL MATERIALS IN TEACHING COMMUNICATIVE GRAMMAR

Tursunov Humoyun

Primary School Teacher, Taufkirchen Primary School, , Bavaria, Germany, Independent Researcher.

Abstract.

This article examines the didactic opportunities of using video, audio and visual materials in the process of teaching communicative grammar. The effectiveness of forming grammatical knowledge not only through theoretical rules, but also through real speech situations and tasks based on listening, perception and communication is analyzed. Video

materials help demonstrate the use of grammatical units in context, audio materials develop listening and pronunciation skills, while visual tools support clear and understandable perception of grammatical content. The study substantiates that the use of multimodal materials is an important factor in developing learners' communicative competence, increasing their interest in the lesson and connecting grammar with practical speech.

Keywords: communicative grammar, video material, audio material, visual tool, grammatical competence, multimodal learning, speech situation, interactive learning.

Kirish. Zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar o'quvchilarning bilim olish faolligini oshirish, dars mazmunini ko'rgazmali va interaktiv shaklda tashkil etish hamda o'quv materialini real nutqiy vaziyatlar bilan bog'lashda muhim didaktik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish grammatik birliklarni faqat nazariy qoida sifatida emas, balki amaliy muloqot vositasi sifatida o'zlashtirish imkonini beradi. UNESCO tomonidan ilgari surilgan fikrga ko'ra, "raqamli innovatsiya, jumladan sun'iy intellekt, ta'limni to'ldirish, boyitish va transformatsiya qilish imkoniyatini namoyon etdi" [1]. Ushbu qarash raqamli ta'lim vositalarining o'quv jarayonida qo'shimcha manba emas, balki ta'lim mazmunini yangilovchi, o'quvchi faolligini oshiruvchi va til o'rganish jarayonini kommunikativ yo'nalishga olib chiquvchi muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Respublikamizda ham ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish, innovatsion o'qitish shakllaridan foydalanish va masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha muhim huquqiy asoslar yaratilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida o'quv rejalari va o'quv dasturlarini joriy etish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'qitishning innovatsion shakllari va usullari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilishi belgilangan [2]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni bilan "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi tasdiqlangan bo'lib, unda barcha tarmoqlar va sohalarida, jumladan ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish masalalari ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [3].

Shu nuqtayi nazardan, kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish, balki o'quvchilarda tinglab tushunish, ko'rib idrok etish, nutqiy vaziyatni anglash va grammatik birliklardan muloqotda to'g'ri foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Video materiallar grammatik shakllarning jonli nutqda qanday qo'llanilishini ko'rsatsa, audio materiallar talaffuz, intonatsiya va eshitib tushunish malakalarini rivojlantiradi. Vizual vositalar esa grammatik mazmunni aniq, obrazli va tizimli idrok etishga yordam beradi. Demak, kommunikativ grammatikani o'qitishda multimodal materiallardan foydalanish til o'rganish jarayonini mazmunan boyitadi va o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim metodik imkoniyat yaratadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish masalasi chet tilini o'qitish metodikasida kommunikativ yondashuv, nutqiy faoliyat, ko'rgazmalilik, ta'lim vositalari va zamonaviy texnologiyalar bilan bevosita bog'liq holda o'rganiladi. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, grammatika faqat qoidalar yig'indisi sifatida emas, balki real muloqotda fikrni aniq, to'g'ri va maqsadga muvofiq ifodalash vositasi sifatida o'qitilishi zarur.

H.G. Widdowsonning kommunikativ ta'limga oid qarashlarida tilni o'rgatishning asosiy maqsadi grammatik shakllarni yodlatish emas, balki til birliklaridan muloqotda foydalanish qobiliyatini shakllantirish ekanligi ta'kidlanadi. Uning fikricha, til o'qitish jarayonida "usage", ya'ni til tizimini bilish, "use", ya'ni undan nutqiy vaziyatda foydalanish bilan uyg'unlashgandagina haqiqiy kommunikativ natija yuzaga keladi. Bu yondashuv kommunikativ grammatikani o'qitishda video va audio materiallardan foydalanish zarurligini asoslaydi, chunki bunday vositalar grammatik birliklarni sun'iy mashqlar doirasida emas, balki tabiiy nutqiy kontekstda idrok etish imkonini beradi[4].

Jeremy Harmerning metodik qarashlarida zamonaviy til ta'limida dars mazmunini jonlantirish, o'quvchining faolligini oshirish va til materialini amaliy nutq bilan bog'lash muhim o'rin tutadi. U o'qitish jarayonida o'quvchilarni faqat grammatik qoidani eslab qolishga emas, balki uni turli vaziyatlarda qo'llashga yo'naltirish lozimligini ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan, video lavhalar, audio dialoglar, rasm, jadval, sxema va infografikalar grammatikani anglash, eslab qolish va muloqotda qo'llash jarayonini yengillashtiradi. Ayniqsa, video materiallar intonatsiya, imo-ishora, vaziyat va kontekstni birgalikda ko'rsatgani uchun grammatik shaklning kommunikativ vazifasini ochib beradi[5].

Metodist olim J.J. Jalolov chet tilini o'qitishda ta'lim vositalari, nutq faoliyati turlari va metodik tamoyillarning o'zaro bog'liqligiga alohida e'tibor qaratadi. Uning qarashlaridan kelib chiqib aytish mumkinki, video, audio va vizual materiallar grammatikani o'qitishda mustaqil maqsad emas, balki nutqiy faoliyatni faollashtiruvchi metodik vosita sifatida qo'llanishi kerak. Masalan, grammatik mavzu video lavha orqali berilganda o'quvchi avvalo real vaziyatni kuzatadi, keyin grammatik shaklning vazifasini anglaydi va so'ng uni o'z nutqida qo'llashga harakat qiladi. Bu jarayon kommunikativ yondashuvning asosiy talabi bo'lgan "grammatika — muloqot vositasi" tamoyiliga mos keladi[6].

O'. Hoshimovning ingliz tilini o'qitish metodikasiga oid ilmiy-metodik qarashlarida til materiali va nutq faoliyati

turlarini uzviy bog'liq holda o'rgatish masalasi muhim o'rin egallaydi. Olimning yondashuvi grammatik materialni tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish faoliyatlari bilan birga tashkil etish zarurligini ko'rsatadi. Shundan kelib chiqib, audio materiallar grammatik shakllarning talaffuz, urg'u va intonatsiya bilan bog'liq jihatlarini o'zlashtirishga yordam beradi, vizual materiallar esa mavzuni ko'rgazmali idrok etishga xizmat qiladi. Bunday integrativ yondashuv o'quvchining grammatik bilimini nutqiy ko'nikmaga aylantirishga imkon yaratadi[7].

MDH metodika maktabi vakili E.I. Passov kommunikativ metodni chet tilini o'qitishning markaziy yo'nalishlaridan biri sifatida asoslagan. Uning qarashlarida vaziyatlilik, nutqiy yo'naltirilganlik va o'quvchining shaxsiy faolligi alohida ahamiyat kasb etadi. Passovning kommunikativ ta'lim haqidagi fikrlaridan kelib chiqib, grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallar o'quvchini real muloqotga yaqinlashtiruvchi vosita sifatida baholanishi mumkin. Bunday materiallar o'quvchida grammatik shaklni faqat tanish yoki tarjima qilish emas, balki uni muayyan maqsad, vaziyat va suhbatdoshga mos holda qo'llash malakasini rivojlantiradi[8].

Tahlil qilingan adabiyotlardan ko'rinadiki, kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish grammatik kompetensiyani shakllantirishning samarali metodik shartlaridan biridir. Yevropa olimlari tilni kommunikativ faoliyat sifatida o'qitish zarurligini nazariy jihatdan asoslagan bo'lsa, o'zbekistonlik metodistlar chet tilini o'qitish vositalari va nutq faoliyati turlarini milliy ta'lim sharoiti bilan bog'liq holda izohlaydi. MDH metodika maktabi esa vaziyatlilik va nutqiy yo'naltirilganlik tamoyillarini chuqur ishlab chiqqan. Demak, video, audio va vizual materiallar kommunikativ grammatikani o'qitishda grammatik shakl, nutqiy vaziyat va amaliy muloqotni birlashtiruvchi muhim didaktik vosita hisoblanadi.

Natijalar va muhokama

Kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish o'quv jarayonining mazmunini boyitib, grammatik bilimlarni real nutqiy vaziyatlar bilan bog'lash imkonini beradi. An'anaviy grammatika ta'limida ko'pincha qoida, ta'rif va yozma mashqlar ustuvor bo'lsa, kommunikativ yondashuvda grammatik birliklar muloqot jarayonida fikrni aniq va to'g'ri ifodalash vositasi sifatida o'rgatiladi. Shu jihatdan multimodal materiallar o'quvchilarning eshitish, ko'rish, tushunish va nutqda qo'llash faoliyatlarini birgalikda rivojlantiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, video materiallar grammatik shakllarning tabiiy nutqda qanday qo'llanishini ko'rsatishda samarali vosita hisoblanadi. Chunki videoda nafaqat so'z va gap tuzilmalari, balki suhbatdoshlarning harakati, mimikasi, intonatsiyasi, nutq vaziyati va kommunikativ maqsadi ham aks etadi. Masalan, zamon shakllari, modal fe'llar, shart gaplar yoki so'roq gaplarni o'rgatishda qisqa video lavhalardan foydalanish o'quvchiga grammatik birlikning faqat shaklini emas, balki uning mazmuniy va vazifaviy xususiyatini ham anglashga yordam beradi. Bu esa grammatikani mexanik yodlashdan ko'ra ongli va vaziyatga mos o'zlashtirishni ta'minlaydi.

Audio materiallar esa kommunikativ grammatikani o'qitishda tinglab tushunish, talaffuz, urg'u va intonatsiyani shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Grammatik shakllar og'zaki nutqda turli fonetik va intonatsion xususiyatlar bilan birga namoyon bo'ladi. O'quvchi audio dialog, suhbat yoki monologlarni tinglash orqali grammatik birliklarning jonli nutqdagi qo'llanishini idrok etadi. Ayniqsa, savol-javob shakllari, inkor gaplar, buyruq mayli, shartli ifodalar va modal birliklarni o'rgatishda audio materiallar o'quvchining eshitish xotirasini faollashtiradi hamda nutqiy sezgirligini oshiradi.

Vizual materiallar grammatik mazmunni obrazli, tizimli va tushunarli shaklda yetkazishga xizmat qiladi. Jadval, sxema, rasm, infografika, klaster va diagrammalar murakkab grammatik mavzularni soddalashtirib, ularni o'quvchi ongida aniq tasavvur shaklida mustahkamlaydi. Masalan, gap tuzilishi, so'z tartibi, zamonlar tizimi yoki bog'lovchilar vazifasini ko'rsatishda vizual vositalar grammatik qoidani ko'rgazmali tushuntirish imkonini beradi. Bunday materiallar ayniqsa vizual idroki kuchli bo'lgan o'quvchilar uchun samarali bo'lib, grammatik ma'lumotlarni tezroq eslab qolishga yordam beradi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, video, audio va vizual materiallarning samaradorligi ularning dars jarayoniga qanday metodik asosda kiritilishiga bog'liq. Agar bunday materiallar faqat ko'rsatish yoki tinglatish bilan cheklanib qolsa, ularning ta'limiy natijasi yetarli bo'lmaydi. Shu sababli har bir multimodal material kommunikativ topshiriq bilan bog'lanishi zarur. Masalan, video ko'rilgandan so'ng o'quvchilar undagi grammatik shakllarni aniqlashi, ularni izohlashi, shu tuzilmalardan foydalangan holda dialog tuzishi yoki vaziyatga mos gaplar yaratishi mumkin. Audio tinglangandan keyin esa o'quvchilar eshitilgan grammatik birliklar asosida savollarga javob berishi, mazmunni qayta hikoya qilishi yoki o'z fikrini bildirishi lozim.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, multimodal materiallardan foydalanish o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, ularning nutqiy faolligini kuchaytiradi va grammatik bilimlarni amaliy ko'nikmaga aylantirishga yordam beradi. Bunday yondashuvda o'quvchi tayyor qoidani qabul qiluvchi passiv tinglovchi emas, balki kuzatuvchi, tahlil qiluvchi, taqqoslovchi va muloqotga kirishuvchi faol ishtirokchiga aylanadi. Bu esa kommunikativ kompetensiyaning shakllanishida muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, video, audio va vizual materiallar differensial yondashuvni amalga oshirishga ham imkon beradi. O'quvchilarning bilim darajasi, idrok etish usuli va qiziqishlari turlicha bo'lgani sababli, turli formatdagi materiallar ularning individual o'zlashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ba'zi o'quvchilar grammatikani eshitish orqali yaxshi o'zlashtirsa, boshqalari ko'rish yoki amaliy vaziyatlarda qo'llash orqali samarali natijaga erishadi. Shu bois kommunikativ grammatika darslarida multimodal vositalarni uyg'unlashtirish metodik jihatdan maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish grammatik bilimlarni hayotiy muloqot bilan bog'lash, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va nutqiy kompetensiyasini shakllantirishda samarali didaktik imkoniyat yaratadi. Ushbu vositalar yordamida grammatika mavzulari quruq nazariy tushuncha sifatida emas, balki real kommunikativ jarayonda qo'llaniladigan amaliy til vositasi sifatida o'zlashtiriladi.

Xulosa

Kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish grammatik bilimlarni nazariy qoida darajasida emas, balki real nutqiy faoliyat bilan bog'liq holda o'zlashtirish imkonini beradi. Bunday materiallar o'quvchilarning eshitish, ko'rish, tushunish, tahlil qilish va muloqotda qo'llash ko'nikmalarini birgalikda rivojlantiradi. Video materiallar grammatik birliklarning tabiiy nutqiy vaziyatlarda qanday ishlatilishini ko'rsatadi, audio materiallar talaffuz, urg'u, intonatsiya va tinglab tushunish malakalarini mustahkamlaydi, vizual vositalar esa grammatik mavzularni aniq, tizimli va obrazli idrok etishga yordam beradi.

Tadqiqot natijalaridan ko'rinadiki, multimodal materiallar kommunikativ grammatika darslarida o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va grammatik bilimlarni amaliy nutqiy ko'nikmaga aylantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, grammatik mavzularni video lavha, audio dialog, rasm, sxema, jadval va infografikalar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarda grammatik shaklning mazmuni, vazifasi va qo'llanish sharoitini chuqurroq anglashga yordam beradi.

Shu bilan birga, video, audio va vizual materiallardan foydalanish samaradorligi ularning dars maqsadi, o'quvchilarning til darajasi, mavzu mazmuni va kommunikativ topshiriqlar bilan metodik jihatdan to'g'ri bog'lanishiga bevosita bog'liq. Agar multimodal vositalar faqat ko'rsatish yoki tinglatish bilan cheklanib qolsa, kutilgan natija to'liq ta'minlanmaydi. Shuning uchun bunday materiallar asosida savol-javob, dialog tuzish, vaziyatli topshiriqlar bajarish, fikr bildirish va mustaqil nutq yaratish kabi faoliyatlar tashkil etilishi zarur.

Umuman olganda, kommunikativ grammatikani o'qitishda video, audio va vizual materiallardan foydalanish zamonaviy ta'lim talablariga mos bo'lib, o'quvchilarning grammatik kompetensiyasi, kommunikativ faolligi va mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhim didaktik imkoniyat yaratadi. Ushbu yondashuv grammatikani quruq nazariy bilim sifatida emas, balki jonli muloqotda qo'llaniladigan amaliy til vositasi sifatida o'rgatishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNESCO. *Digital Learning and Transformation of Education* [Electronic resource]. – URL: <https://www.unesco.org/en/digital-education>.
2. O'zbekiston Respublikasining ***"Ta'lim to'g'risida"***gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/docs/-5013007>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining **"Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi** Farmoni. 2020-yil 5-oktabr, PF-6079-son [Elektron resurs]. – URL: <https://lex.uz/docs/-5030957>.
4. Widdowson H. G. *Teaching Language as Communication*. – Oxford: Oxford University Press, 1978. – 168 p.
5. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. 5th ed. – Harlow: Pearson Education Limited, 2015. – 446 p.
6. Jalolov J. J. *Chet til o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
7. Hoshimov O., Yoqubov I. *Ingliz tili o'qitish metodikasi*. – Toshkent: Sharq, 2003. – 302 b.
8. Пассов Е. И. *Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению*. – Москва: Просвещение, 1991. – 223 с.